

EBEVEYN GÜDÜSEL İKLİM ENVANTERİ-2'NİN TÜRKÇE VERSİYONUNUN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI*

Atahan ALTINTAŞ¹, F. Hülya AŞÇI², Emine DOLU ÇAĞLAR³

¹Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, ²Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, ³Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale

Geliş Tarihi:07.03.2016
Kabul Tarihi:30.08.2016

Öz: Bu çalışmanın amacı White ve Duda (1993) tarafından geliştirilen Ebeveyn GÜDÜSEL İklim Envanteri-2'nin Türkçe versiyonunun psikometrik özelliklerinin test edilmesidir. Envanter farklı spor branşlarında yer alan 118 kız ve 184 erkek olmak üzere toplam 302 ergen sporcuya ($\bar{X}_{yaş}=15.05 \pm 1.78$ yıl) uygulanmıştır. Envanter, Endişe, Öğrenme/Haz ve Çabasız Başarı İklimi olmak üzere üç alt boyuttan ve 18 maddeden oluşmaktadır. Tüm katılımcılar envanteri hem babaları hem de anneleri için ayrı ayrı doldurmuşlardır. Envanterin geçerliğini test etmek için Varimax döndürmesi ile uygulanan faktör analizi sonuçları üç faktör yapısını desteklemektedir. Faktör yükleri envanterin anne formunun tüm alt boyutları için 0.52 ile 0.90, baba formunun tüm alt boyutları için ise 0.49 ile 0.89 arasında değişmektedir. Doğrulayıcı faktör analiz sonuçları ise envanterin uyum iyiliği indeks değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir. Envanterin güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı ile belirlenmiştir. Anne güdüsel iklimi alt boyutlarının iç tutarlık katsayıları 0.68 (Endişe İklimi) ile 0.95 (Öğrenme/Haz İklimi) arasında, baba güdüsel iklimi için ise 0.62 (Çabasız Başarı İklimi) ile 0.94 (Öğrenme/Haz İklimi) arasında değişmektedir. Sonuçlar, Ebeveyn GÜDÜSEL İklim Envanteri-2'nin ergen sporcuların ebeveynleri tarafından oluşturulan güdüsel iklim algılarını değerlendirmede kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Ebeveyn güdüsel iklim, geçerlik, güvenilirlik

RELIABILITY AND VALIDITY STUDY OF THE TURKISH VERSION OF PARENT-INITIATED MOTIVATIONAL CLIMATE QUESTIONNAIRE-2

Abstract: The aim of this study was to examine the psychometric properties of Turkish version of the Parent-Initiated Motivational Climate Questionnaire-2 (PIMCQ-2) which was developed by White and Duda (1993). The questionnaire was administered to 118 female and 184 male, totally 302 ($M_{age}=15.05 \pm 1.78$ years) adolescent athletes from different sports. PIMCQ-2 has 18 items that are repeated twice to record sport and exercise participants' perceptions of the motivational climate created by their mother and father. All participants completed the questionnaire for both their mother and father. Principle Component Factor Analysis with Varimax rotation for testing validity of PIMCQ-2 supported 3 factor structures. The results of factor analysis revealed that 18 items of PIMCQ-2 explained 61 % of variance for mother initiated motivational climate and 59 % for father initiated climate. The factor loadings of items

* Bu çalışma 13. Dünya Spor Psikolojisi Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

ranged from 0.52 to 0.90 for all subscales of mother form and ranged from 0.49 to 0.89 for all subscales of father form. Confirmatory factor analysis results revealed that goodness of fit index values of inventory were at acceptable level. The reliability of the questionnaire was determined by Cronbach alpha coefficient. Internal consistency coefficients of subscales of mother initiated motivational climate ranged from 0.68 (Worry Conducive Climate) to 0.95 (Learning and Enjoyment Climate). These values ranged from 0.62 (Success Without Effort) to 0.94 (Learning and Enjoyment Climate) for father initiated climate. The results showed that PIMCQ-2 can be used to determine Turkish adolescent athletes' perceptions of motivational climates created by their parents.

Key words: Parent-initiated motivational climate, reliability, validity

GİRİŞ

Sportif başarıda önemli bir rol oynayan güdüsel iklim, antrenörlerin, ailelerin, arkadaşların yada eğitimcilerin tutumları ve davranışları ile şekillenen bir yapıyı ifade etmektedir (Ames, 1992). Spor ve egzersiz psikolojisi alanında sıklıkla incelenen konular arasında yer alan güdüsel iklim kavramı aynı zamanda yarışma düzeyi, yönerge stilleri, önemli kişilerin takım kültürüne etkisi gibi çeşitli özellikleri de içermektedir (Roberts ve Ommundsen, 1996). Başka bir tanımda ise algılanan güdüsel iklim, sporcuların, içinde buldukları ortamı antrenör, aile, arkadaş gibi dış etmenlerin etkisiyle nasıl değerlendirdikleri olarak ele alınmaktadır (Shaw, Gorely ve Corban, 2005). Roberts, Treasure ve Balague (1998), sporcuların algıladıkları güdüsel iklimin, sportif hedeflerine ve performanslarına katkıda bulunan önemli bir faktör olduğunu öne sürmüşlerdir. Başarı Hedefi Kuramı'na (Nicholls, 1984, 1989) göre; ustalık iklimi (görev içerikli iklim) ve performans iklimi (ego içerikli iklim) olmak üzere iki farklı algılanan güdüsel iklim bulunmaktadır. Ustalık iklimi, bireyin kendi gelişimi (performansın eski performans ile karşılaştırılması), beceri artırımı ve ortaya konulan çaba iken; performans ikliminde takım ortamındaki bireylerin performanslarının birbiriyle karşılaştırılması söz konusudur (Ames, 1992; Treasure, 2001). Başka bir deyişle, sosyal sorumluluğu, yaşam boyu beceri gelişimini besleyen; öğrenmeyi, antrenman yapmayı destekleyen ve direnci, kararlılığı öne çıkaran ustalık iklimi; rakibinin yeteneklerine ve yaptıklarına odaklanmayı kolaylaştıran; yıldız olmayı, rakibini alt etmeyi güçlendiren ise performans iklimidir. Örneğin, tekniğin doğruluğuna önem veren bir antrenör ustalık iklimi temelini oluştururken; maçın sonucuna

önem veren aile yada arkadaşlar performans iklimi temelini oluşturmaktadır.

Yazılı kaynaklarda algılanan güdüsel iklim, spor ortamında antrenörlerin (Walling, Duda ve Chi, 1993) ve arkadaşların (Ntoumanis ve Vazou, 2005), eğitim ortamında da öğretmenlerin (Papaioannou, 1994) oluşturduğu iklimler açısından incelenmiştir. Ülkemizde de antrenörler tarafından oluşturulan güdüsel iklimi belirlemek için "Sporda Algılanan Güdüsel İklim Ölçeği" (Toros, 2001), arkadaşlar tarafından oluşturulan iklimi belirlemek için "Arkadaş Güdüsel İklim Ölçeği" (Çağlar ve Kazak-Çetinkalp, 2013), eğitim alanında ise "Üçlü Motivasyonel İklim Ölçeği" (Erturan İlker, Arslan ve Demirhan, 2009) ve "Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi Ölçeği"nin (Daşdan Ada, Aşçı, Kazak-Çetinkalp ve Altıparmak, 2012) geçerlik güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Psikometrik özellikleri test edilen bu ölçekler ele alındığında oluşturulan iklimin ya öğrenmeyi, çabayı, keyif almayı, işbirliğini desteklediğini ya da yeteneği, daha az çaba sarf ederek başarılı olmayı ve sosyal karşılaştırmayı ön plana çıkardığını söyleyebiliriz (Daşdan Ada ve ark., 2012; Çağlar ve Kazak-Çetinkalp, 2013; Toros, 2001).

Ailelerin antrenör, öğretmen ve arkadaşlara göre çocukların yaşamının her alanında önemli bir yere sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Aile aynı zamanda bu alanlardan biri olan spor ortamında da sporcu performansına etkide bulunan güdüsel iklimi yaratan önemli kaynaklardan bir tanesidir (Rourke, Smith, Smoll ve Cumming, 2013). Ailesi tarafından öğrenmeye, çabalamaya, haz duymaya, işbirliğine ve hata yapmaktan korkmamaya cesaretlendirilen çocuklar için ustalık iklimi (görev içerikli iklim) baskın olmaktadır. Tam aksine aileler sosyal karşılaştırmalara ve yarış kazanmaya vurgu yaptığında, performans iklimi (ego içerikli iklim)

etkili olmaktadır (White, 1998). Ailelerin genç sporcular üzerinde oluşturdukları bu etkiyi ölçmek için White, Duda ve Hart tarafından ilk defa 1992 yılında geliştirilen Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri (Parent-Initiated Motivational Climate Questionnaire) daha sonra dört madde daha eklenerek Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri-2 (Parent-Initiated Motivational Climate Questionnaire-2) olarak son şeklini almıştır (White ve Duda, 1993). Toplamda 18 maddeden oluşan envanter, görev içerikli iklim (task involving climate) ve ego içerikli iklim (ego involving climate) yapılarından oluşmaktadır. Envanter ğrenme/haz, endişe ve çabasız başarı iklimi olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Görev içerikli iklim öğrenme/haz iklimini, ego içerikli iklim ise endişe iklimi ve çabasız başarı iklimi alt boyutlarını içermektedir. Ailelerin davranışları ile şekillenen görev içerikli iklim (ğrenme/haz iklimi) ğrenme için cesaretlendirmeyi, eğlenceyi, aktiviteden haz almayı, hata yapmanın öğrenmenin bir parçası olduğu düşüncesini ve gelişime önem vermeyi içermektedir. Ego içerikli iklim (endişe iklimi ve çabasız başarı iklimi) ise çaba göstermeden başarılı olmayı içeren ve yeteneği ön plana çıkaran bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (White, 1996; White ve Duda, 1993). Envanterin İspanya (Ortega, Siciliave Gonzalez-Cutre, 2013), Portekiz (Santana, Figueiras, Dias, Corte-Real, Brustad ve Fonseca, 2010) ve Yunanistan (Bebetsos, Chatziandreou, Zetou, Antoniou ve Karamousalidis, 2013) gibi farklı kültürler için geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Buna ek olarak, yazılı kaynaklarda ailenin yaratmış olduğu iklim ile içsel ve dışsal güdülenme (Rourke ve ark., 2013); hedef yönelimi (Lavoı ve Stellino, 2008; Veskovı, Valdevit ve Đorđevi- Niki, 2013; White, 1996, 1998); benlik saygısı ve kaygı (Rourke, Smith, Smoll ve Cumming, 2014) kavramları arasındaki ilişkinin irdelendiği çalışmalar da yer almaktadır.

Sporcunun yüksek performans elde edebilmesi için önemli bir yer tutan ailenin yarattığı güdüsel iklimin, son zamanlarda popüler olan konular arasında yer alması (Lavoı ve Stellino, 2008; Rourke ve ark., 2013; Veskovı, Valdevit ve Đorđevi- Niki, 2013) ve özellikle ülkemizde bu çalışmaların yetersiz kalması bu çalışmaya yön vermiştir. Bunun yanı sıra,

algılanan anne-baba davranışlarının bir şekilde sporcu performansına etki ettiği düşünülürse (Lavoı ve Stellino, 2008) ailenin sporcu üzerindeki etkisinin algılanan davranışlar yönünden incelenmesi spor ortamında başarılı ya da etkili ebeveynlik için önemli bilgiler sunabilecektir. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı, White ve Duda (1993) tarafından geliştirilen "Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri-2"nin Türkçe versiyonunun anne ve baba formunun psikometrik özelliklerinin test edilmesidir.

MATERYAL VE METOT

Örneklem

Çalışmaya, farklı branşlardan (futbol, voleybol, güreş, hentbol, boks) 118 kız ($\bar{X}_{yaş}=15.19$, $Ss = 1.65$ yıl) ve 184 erkek ($\bar{X}_{yaş}=14.96$, $Ss = 1.86$ yıl) toplamda 302 ergen sporcu ($\bar{X}_{yaş}=15.05$, $Ss = 1.78$ yıl) gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcıların spor deneyimleri ortalaması 3.66 ± 2.26 yıl ve haftada yaptıkları antrenman günü ortalaması ise 3.85 ± 1.84 gündür. Bununla birlikte, katılımcıların % 59.6'sının ailesinde sporcu varken, %39.4'nde sporcu olan yada daha önce sporcu olmuş birileri bulunmamaktadır. Ayrıca, kız sporcuların yanında antrenman veya müsabakalarda % 41.5'lik bir oranla en fazla anneler yer alırken, erkek sporcuların yanında %45.1 oranda babaları olmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri-2 (Parent-Initiated Motivational Climate Questionnaire-2): Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri, White ve Duda (1993) tarafından sporcuların ebeveynlerinin yarattığı güdüsel iklimi nasıl algıladıklarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Anne ve baba için ayrı ayrı uygulanan iki formdan oluşan envanterde hem anne hem de baba için 18 madde bulunmaktadır. Envanter, yargıların 5'lideğerlendirme basamağına göre yapıldığı (1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum), ğrenme/Haz İklımı (9 madde),

Endişe İklimi (5 madde)ve Çabasız Başarı İklimi (4 madde)olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. “Annem...” ya da “Babam...” ifadesine eklenerek değerlendirilen maddelere ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir.

Öğrenme/Haz İklimi (Learning/Enjoyment Climate):

“Yeni bir şey öğrendiğimde çok memnun olur”

Endişe İklimi (Worry-Conducive Climate):

“Başarısızlık konusunda beni endişelendirir”

Çabasız Başarı İklimi (Success Without Effort):

“Çaba sarf etmeden kazandığımda memnun görünür”

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu, katılımcıların yaş, cinsiyet gibi özelliklerinin yanı sıra sporcuların uğraştıkları spor dallarını, sportif deneyimlerini, haftada kaç gün antrenman yaptıklarını ve ailelerinde sporcu olup olmadığını belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Çeviri Prosedürü

Ebeveyn Güdusel İklim Envanteri'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılabilmesi için ilk önce çeviri çalışması yapılmıştır. Envanterin çevrilme sürecinde Brislin (1986) tarafından önerilen standart çeviri-geri çeviri yöntemi kullanılmıştır. Envanterin İngilizceaslı; İngilizce bilen egzersiz ve spor psikolojisi alanında çalışan üç kişi tarafından bağımsız olarak Türkçeye çevrilmiştir. Elde edilen üç Türkçe envanterdeki maddeler karşılaştırılmış ve aynı çeviriye sahip maddeler belirlenmiştir. Aynı çeviriye sahip maddeler ve farklı çeviriye sahip maddelerin her bir çeviri şekli yeniden uzmana verilerek tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Geri çevrilen form orijinali ile anlam ve biçim yönünden karşılaştırılarak çevirinin uygunluğunun değerlendirilmesinin ardından da envantere son hali verilmiştir. Türkçeye çevrilmesi sürecinde yeni bir ifade geliştirilmemiş, envanterin asıl biçimine bütünüyle bağlı kalınmıştır.

Verilerin Toplanması

Envanter katılımcılara araştırmacı tarafından gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra antrenman

öncesinde spor kulüplerinin temin ettikleri ortamlarda uygulanmıştır. Katılımcılar envanteri hem anneleri hem de babaları için ayrı ayrı tamamlamışlardır.

Verilerin Analizi

Envanterin faktör yapısını incelemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Tüm veriler açıklayıcı faktör analizi için SPSS 18.0 ve DFA için ise Amos 16 programları kullanılarak analiz edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizinde bazı değişken ve maddeler birden fazla değişkenle bağlantılı bulunabildiği için eksen döndürme (rotation) işlemi uygulanmıştır. Faktör analizi sırasında negatif veya sıfır yükü olan maddelerin açık bir şekilde görülebilmesi amacı ile dik döndürme işlemi yapılmış ve ikiden fazla faktör için geçerli olan “varimax” kullanılarak faktör yükleri belirlenmiştir. Envanterin orijinal ölçek yapısı ile benzerliğini test etmek için DFA kullanılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için (tüm maddeler için basıklık ve çarpıklık değerleri -0.85 ile 1.23 arasındadır)maksimum olasılık (maximum likelihood) metodu ile DFA uygulanmıştır. DFA’da esas alınan uyum indeksleri, ki-kare/serbestlik derecesi (χ^2/sd), ortalama hata karekök yaklaşımı [Root Mean Square Error Approximation (RMSEA)], Tucker-Lewis indeksi [Tucker-Lewis Index (TLI)], artırmalı uyum indeksi [Incremental Fit Index (IFI)], karşılaştırmalı uyum indeksi [Comparative Fit Index (CFI)]’dır. Ki-kare/sd oranının 5’ten küçük olması modelin uyumunun kabul edilebilir olduğunu göstermektedir (Meydan ve Şeşen, 2011).RMSEA değerinin 0.05’ten küçük olması mükemmel uyumu, 0-0.05 aralığı iyi uyumu, 0.05-0.10 ise kabul edilebilir uyumu; CFI değerinin 0.97-1 aralığı iyi uyumu, 0.90-0.95 kabul edilebilir uyumu; IFI ve TLI değerinin ise 0.90-0.95 aralığının kabul edilebilir uyumu işaret ettiği belirtilmektedir (Munro, 2005; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003).

Envanterin güvenilirliğinin sınanmasında, Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR**Açımlayıcı Faktör Analizi**

Yapı geçerliğini test etmek için ‘‘Temel Bileşenler Faktör Analizi Varimaks’’ dönüştürmesi uygulanmıştır. Temel bileşenler analizinde, kısmi korelasyonların küçük olup olmadığını, dağılımların faktör analizi için yeterli olup olmadığını test etmek için ‘‘Kaiser-Meyer-Olkin’’ (KMO) testi kullanılmıştır. KMO tüm katılımcılar için 0.92 olarak bulunmuştur. Bartlett

testi ile faktör analizinin değişkenler için uygun olup olmadığı da sınanmış ve Bartlett testi sonucu tüm katılımcılar için 6782.963 olarak bulunmuştur ($p<0.01$). Elde edilen bu değerler değişkenler açısından faktör analizinin uygun olduğunu göstermektedir. Katılımcıların envantere verdiği cevaplara uygulanan döndürülmüş faktör matrisi sonucunda anne güdüsel iklimi için elde edilen, alt boyutların faktör yükleri, açıkladığı varyanslar ve zdeğerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri-2'nin Anne Güdüsel İklımı için Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları.

	Faktör 1 ğrenme/Haz İklımı	Faktör 2 Endişe İklımı	Faktör 3 abasız Başarı İklımı
<i>Annem...</i>			
1. Yeni bir şey öğrendiğimde çok memnun olur	0.88		
5. Becerilerimi geliştirip geliştirmediğim ile özel olarak ilgilenir	0.81		
7. Bana bir şey öğretmeden önce, bir öncekini öğrendiğimden emin olur	0.83		
9. Yeni beceriler geliştirirken eğlenmenin çok önemli olduğuna inanır	0.77		
11. aba sarf ederek geliştiğimi görmekten memnun olur	0.80		
14. Yeni beceriler öğrenmeyi denerken kendimden hoşnut olmamı onaylar	0.90		
15. Beceri gelişimimden aldığım hazzı destekler	0.86		
17. Yeni beceriler öğrenmekten zevk almam için beni cesaretlendirir	0.90		
18. Hata yapmanın, öğrenmenin bir parçası olduğunu söyler	0.86		
2. Başarısızlık konusunda beni endişelendirir		0.74	
4. Bana olumsuz baktığı için başarısız olmak konusunda beni endişelendirir		0.76	
10. Diğerleri kadar iyi yapamadığımda kendimi kötü hissettirir		0.69	
12. Hata yapmaktan korkmamı sağlar		0.62	
16. İyi olmadığım bir beceriyi yapmam konusunda beni endişelendirir		0.52	
3. aba sarf etmeden kazandığımda memnun görünür			0.67
6. Çok çalışmadan kazanmanın benim için önemli olduğunu söyler			0.81
8. Fazla efor sarf etmeden bir çok şeyi başarmam gerektiğini düşünür			0.63
13. Çok çaba harcamadan başardığımda mutlu olmam gerektiğini söyler			0.66
zdeğer	6.54	2.33	2.07
Açıkladığı varyans	36.32	12.94	11.47
Toplam varyans	36.32	49.25	60.72

Tablo 1’de yapılan temel bileşenler faktör analizi Varimax dönüştürmesi sonucunda oluşan üç faktör yapısı görülmektedir. Temel bileşenler faktör analizi sonucu envanterin aneformu için belirlenen üç faktör yapısı envanterin %60.72’sini açıklamaktadır. “Öğrenme/Haz İklimi” alt boyutunun faktör yükleri 0.77-0.90, “Endişe İklimi” alt boyutunun faktör yükleri 0.52-0.76,

“Çabasız Başarı İklimi” alt boyutunun faktör yükleri ise 0.63-0.81 arasında değişmektedir.

Katılımcıların envantere verdiği cevaplara uygulanan döndürülmüş faktör matrisi sonucunda baba güdusel iklimi için elde edilen alt boyutların faktör yükleri, açıkladığı varyanslar ve özdeğerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Ebeveyn Güdusel İklim Envanteri-2’nin Baba Güdusel İklimi için Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.

	Faktör 1 Öğrenme/Haz İklimi	Faktör 2 Endişe İklimi	Faktör 3 Çabasız Başarı İklimi
<i>Babam...</i>			
1.Yeni bir şey öğrendiğimde çok memnun olur	0.86		
5. Becerilerimi geliştirip geliştirmedim ile özel olarak ilgilenir	0.70		
7. Bana bir şey öğretmeden önce, bir öncekini öğrendiğimden emin olur	0.76		
9. Yeni beceriler geliştirirken eğlenmenin çok önemli olduğuna inanır	0.79		
11. Çaba sarf ederek geliştiğimi görmekten memnun olur	0.84		
14. Yeni beceriler öğrenmeyi denerken kendimden hoşnut olmamı onaylar	0.86		
15. Beceri gelişimimden aldığım hazzı destekler	0.89		
17. Yeni beceriler öğrenmekten zevk almam için beni cesaretlendirir	0.87		
18. Hata yapmanın, öğrenmenin bir parçası olduğunu söyler	0.83		
2. Başarısızlık konusunda beni endişelendirir		0.72	
4. Bana olumsuz baktığı için başarısız olmak konusunda beni endişelendirir		0.66	
10. Diğerleri kadar iyi yapamadığımda kendimi kötü hissettirir		0.69	
12. Hata yapmaktan korkmamı sağlar		0.66	
16. İyi olmadığım bir beceriyi yapmam konusunda beni endişelendirir		0.49	
3. Çaba sarf etmeden kazandığımda memnun görünür			0.64
6. Çok çalışmadan kazanmanın benim için önemli olduğunu söyler			0.78
8. Fazla efor sarf etmeden bir çok şeyi başarmam gerektiğini düşünür			0.71
13. Çok çaba harcamadan başardığımda mutlu olmam gerektiğini söyler			0.57
Özdeğer	6.24	2.31	1.99
Açıkladığı varyans	34.65	12.83	11.05
Toplam varyans	34.65	47.48	58.52

Temel bileşenler faktör analizi sonucu envanterin baba formu için belirlenen üç faktör yapısı envanterin %58.52'sini açıklamaktadır. "ğrenme/Haz İklımı" alt boyutunun faktör yükleri 0.70-0.89, "Endişe İklımı" alt boyutunun faktör yükleri 0.49-0.72, "abasız Başarı İklımı" alt boyutunun faktör yükleri ise 0.57-0.78 arasında değişmektedir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

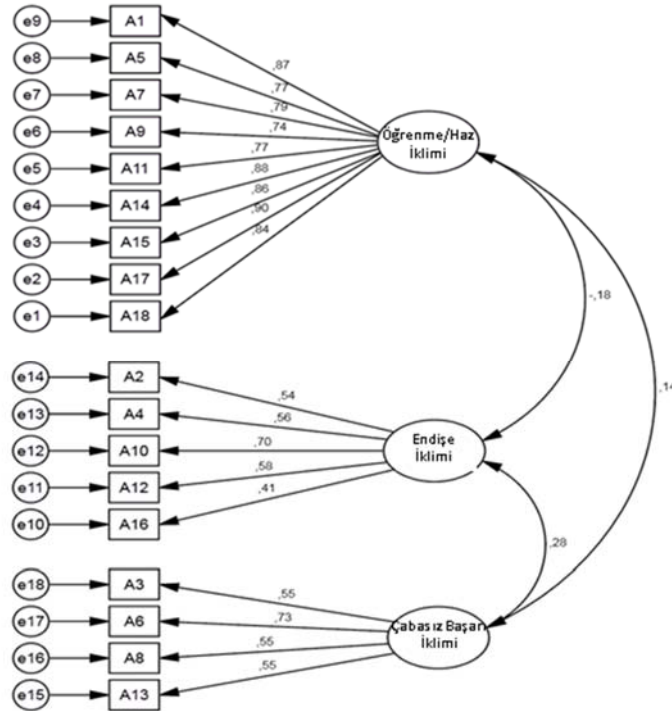
Ebeveynlerin oluşturduğu algılanan güdüsel iklimleri belirlemek için White ve Duda (1993) tarafından geliştirilen, 18 madde ve üç alt boyuttan oluşan Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri'nin zgn faktör yapısı doğrulayıcı faktör analizi ile sınanmıştır. İlk olarak zgn envanterde belirtilen üç faktörlü model için uyum indeks değerleri hesaplanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3: Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri-2'nin Anne ve Babalar için Uyum İndeks Değerleri.

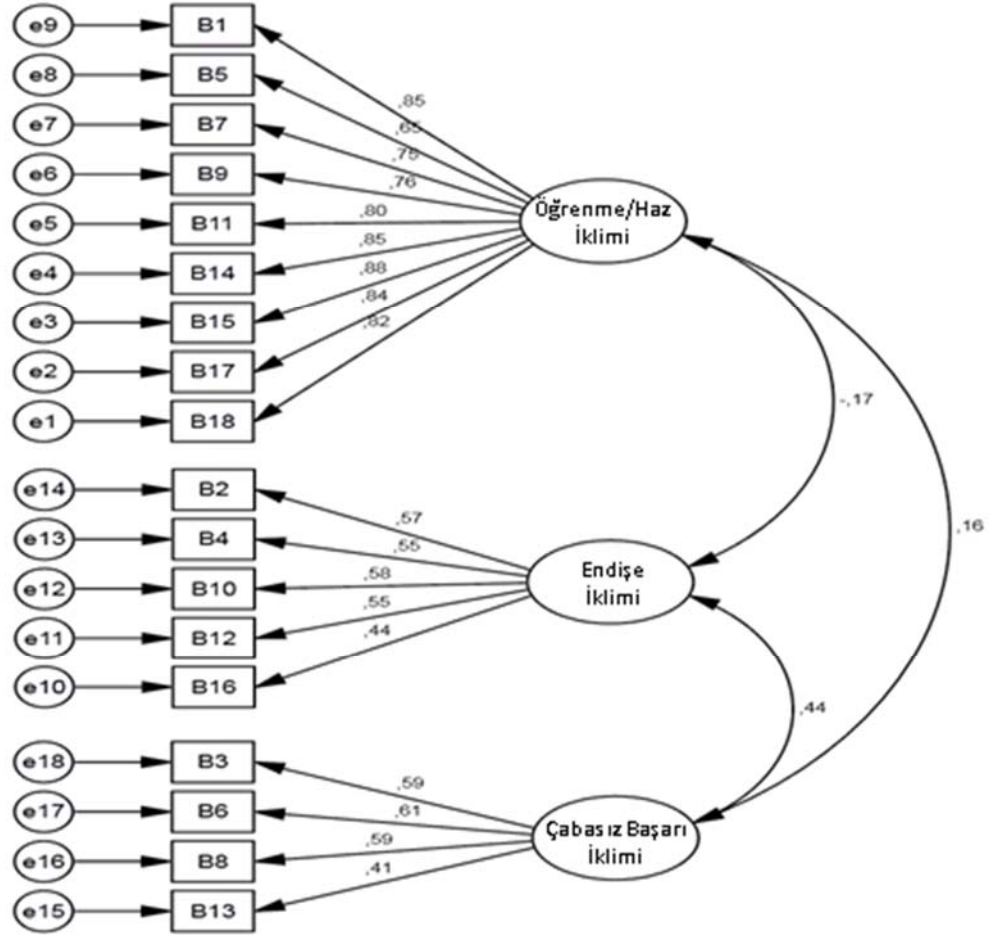
Uyum İndeks Değerleri	χ^2/sd	CFI	IFI	TLI	RMSEA
Anne Güdüsel İklım	2,44	,93	,93	,91	,06
Baba Güdüsel İklım	2,29	,93	,93	,91	,06

Not: χ^2/sd :Ki-kare/serbestlik derecesi, CFI: Karşılaştırılmalı Uyum İndeksi, IFI: Artırılmalı Uyum İndeksi, TLI: Tucker-Lewis İndeksi, RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü

Tablo 4 incelendiğinde, uyum iyiliği indeks değerlerinin iyi ve kabul edilebilir düzeylerde olduğu ve orijinal ölçekteki gibi üç faktörlü yapının desteklendiği görülmektedir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizine göre envanterin anne ve baba formu için elde edilen faktör yükleri Şekil 1 ve Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Anne için Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri-2'nin üç Faktör Yapısı.

Şekil 2: Baba için Ebeveyn Güdüsel İklim Envanteri-2'nin Üç Faktör Yapısı.

Elde edilen bulgulara göre anne güdüsel iklimi için “Öğrenme/Haz İklimi” alt boyutunun faktör yükleri 0,74-0,90, “Endişe İklimi” alt boyutunun faktör yükleri 0,41-0,70, “Çabasıız Başarı İklimi” alt boyutunun faktör yükleri ise 0,55-0,73 arasında değişmektedir. Baba güdüsel iklimi için ise “Öğrenme/Haz İklimi” alt boyutunun faktör yükleri 0,65-0,88, “Endişe İklimi” alt boyutunun faktör yükleri 0,44-0,58, “Çabasıız Başarı İklimi” alt boyutunun faktör yükleri ise 0,41-0,61 arasında değişmektedir.

Envanterin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Envanterin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Faktör analizi sonrası elde edilen üç alt boyut için Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları ile ebeveynlerin oluşturduğu algılanan güdüsel iklim ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri-2'nin Anne ve Babalar için Ortalama, Standart Sapma ve Cronbach Alfa Değerleri.

	α	\bar{X}	Ss
Anne Güdüsel İklım			
ğrenme/Haz İklımı	0,95	3,02	0,99
Endişe İklımı	0,68	1,98	0,60
abasız Başarı İklımı	0,68	2,05	0,72
Baba Güdüsel İklım			
ğrenme/Haz İklımı	0,94	3,01	0,95
Endişe İklımı	0,67	1,98	0,60
abasız Başarı İklımı	0,62	2,02	0,70

Alt boyutlar için elde edilen iç tutarlık katsayıları "ğrenme/Haz İklımı" alt boyutu anne formunda 0,95, baba formunda 0,94; "Endişe İklımı" alt boyutu anne formunda 0,68, baba formunda 0,67; "abasız Başarı İklımı" alt boyutu anne formunda 0,68, baba formunda ise 0,62 olarak bulunmuştur. Bununla birlikte, anne ve babaların oluşturduğu güdüsel iklim ortalama puanlarının da 1,98 (Endişe İklımı) ile 3,02 (ğrenme/Haz İklımı) arasında değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir.

TARTIşMA VE SONUÇ

Bu alışma, White ve Duda (1993) tarafından geliştirilen "Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri-2"nin Türkçe versiyonunun psikometrik özelliklerinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Yapılan temel bileşenler faktör analizi Varimax dönüştürmesi sonucunda oluşan 3 faktör yapısı anne formu için envanterin %60.72'sini, baba formu için ise %58.52'sini açıklamaktadır. Envanterin her iki formu için faktör yükleri kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur. White ve arkadaşları (1992) ile White ve Duda'nın (1993) alışmalarında elde edilen değerlere benzer bir şekilde envanterin  faktör yapısı desteklenmiştir. Ortega ve arkadaşlarının (2013), İşpanya popülasyonu için 108 tenis sporcusu üzerinde envanterin geçerliğini ve güvenirliğini test ettikleri çalışma sonucunda, faktr yapısının her iki form için de desteklendiği bulunmuştur. Ayrıca, Ortega ve arkadaşları (2013) envanterin faktör yüklerinin de kabul edilebilir aralıklarda olduğunu ortaya koymuşlardır. Benzer bir şekilde, Santana ve

arkadaşlarının (2010) Portekizli 1498 ergen sporcu üzerinde yaptıkları çalışmanın geçerlik ve güvenirlik bulguları ile bu çalışmanın bulguları paralellik göstermektedir. Bebetos ve arkadaşlarının (2013) 259 Yunan sporcu ile yaptıkları geçerlik güvenirlik çalışmasında da envanterin  faktörlü yapısı desteklenmiştir. Yazılı kaynaklarda yer alan diğer çalışma bulguları ile elde edilen bulgular karşılaştırdığında ve madde faktör yük değerlerinin genellikle kabul edilebilir değerlerin üzerinde olması "0.45 ve zeri"(Tabachnik ve Fidell, 1989) göz önünde bulunduğunda "Ebeveyn Güdüsel İklım Envanteri-2"nin Türkçe versiyonunun geçerli bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Yapılan doğrulatory faktör analizi sonrası hem anne güdüsel iklimi için hem de baba güdüsel iklimi için elde edilen uyum indeks değerleri, modelin iyi uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. Ki kare değeri örneklem genişliğine duyarlı olduğu için büyük örneklemelerde genellikle anlamlı çıkmaktadır (şimşek, 2007). Bu durumda uyum hakkında karar vermek için ki kare değerinin serbestlik derecesine oranı kullanılmaktadır. Bu çalışmada elde edilen oran 2.44 (anne formu) ve 2.29 (baba formu)'dur ve 3 ve daha düşük oranlar mükemmelen uyum olarak kabul edilmektedir (Sümer, 2000). Bunun yanı sıra, uyum indeks değerlerinden CFI, IFI ve TLI'nın 0.90'dan büyük olması, RMSEA'nın ise 0.08'den küçük olması kabul edilebilir olduğuna işaret etmektedir (Meydan ve şeşen, 2011). Başka bir deyişle, envanterin yapı geçerliğini test etmek üzere yapılan doğrulatory faktör analiz sonuçları, üç alt boyutlu ve 18 maddeden oluşan

envantere ait uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir. Elde edilen bulgular, Santana ve arkadaşlarının (2010) Portekiz popülasyonu üzerinde yapmış oldukları çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir. Santana ve ark. (2010), hem anne hem de baba güdusel iklimi için uyum indeks değerlerini $\chi^2=969.69$, TLI=0.95, CFI=0.96 ve RMSEA=0.06 olarak bulmuşlardır. Başka bir çalışmada ise Ortega ve arkadaşları (2013), envanterin asıl formundan altı maddeyi çıkartarak uyum indeks değerlerini anne güdusel iklim için $\chi^2/sd=1.56$, IFI=0.93, CFI=0.92 ve RMSEA=0.07; baba güdusel iklim için ise $\chi^2/sd=1.83$, IFI=0.92, CFI=0.92 ve RMSEA=0.08 olarak bulmuşlardır.

Envanterin güvenilirliği Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Alt boyutlar için elde edilen iç tutarlık katsayıları 0.62 ile 0.95 arasında değişkenlik göstermektedir. White ve arkadaşlarının (1992) 28 maddelik Ebeveyn Güdusel İklim Envanteri ile yapmış oldukları çalışmanın bulgularında iç tutarlık değerlerinin 0.75 ile 0.90 arasında değiştiği görülmektedir. Benzer bir şekilde, White (1996) 14-17 yaşları arasındaki voleybolcu kızlar üzerinde yapmış olduğu çalışma sonucunda envanterin iç tutarlık değerlerini Çabasızsız Başarı İklimi için 0.87, Öğrenme/Haz İklimi için 0.89 ve Endişe İklimi için ise 0.91 olarak bulmuştur. Rourke ve arkadaşlarının (2013) Öğrenme-Haz İklimi alt boyutunu ustalık iklimi, Çabasızsız Başarı İklimi ve Endişe İklimi'ni ego iklimi kategorisinde değerlendirdikleri çalışmaları sonucunda, iç tutarlık değerlerinin 0.76 ile 0.85 arasında değiştiğini ortaya koymuşlardır. Santana ve arkadaşları da (2010) envanterin iç tutarlık katsayılarını her iki form için de 0.77 ile 0.86 arasında tespit etmişlerdir. Başka bir çalışmada ise Jowett ve Rhind (2007) envanterin iç tutarlık değerlerini hem anne hem de baba formu için 0.86 ile 0.96 arasında bulmuşlardır. Yapılan diğer çalışmaların sonuçları ile bu çalışmada elde edilen bulgular karşılaştırıldığında, diğerlerine göre "Çabasızsız Başarı İklimi ve Endişe İklimi" alt boyutlarında elde edilen Cronbach alfa değerleri düşük olmasına rağmen Alpar (2001) tarafından oldukça güvenilir olarak ifade edilen 0.60-0.80 değerleri arasında yer aldığı görülmektedir. Yazılı kaynaklarda yer alan diğer çalışmalarda elde edilen iç tutarlık değerlerinde de "Çabasızsız Başarı ve Endişe İklim" alt boyutlarına ait değerlerin Öğrenme/Haz İklimi alt boyutuna göre daha düşük olduğu görülmektedir. Özellikle Çabasızsız Başarı ve Endişe İklim'lerinde ailelerinin

davranışları hakkında olumsuz yargıların yer alması ergen sporcuların yanıtlarında farklılıklara yol açmış olabilir. Başka bir deyişle, sporcuların ebeveynleri ile ilgili olan olumsuz yargılarda tutarsız yanıtlar vermiş olabilecekleri düşünülebilir. Bununla birlikte, "Çabasızsız Başarı ve Endişe İklim" alt boyutlarında yer alan madde sayılarının "Öğrenme/Haz İklimi" alt boyutundaki madde sayılarına göre daha az olması (Alpar, 2001), Çabasızsız Başarı ve Endişe İklim" alt boyutlarındaki Cronbach alfa değerlerinin düşük olma nedeni olarak görülebilir.

Ebeveynlerin yarattıkları güdusel iklimi belirlemek için geliştirilen "Ebeveyn Güdusel İklim Envanteri-2"'nin Türkçe versiyonunun geçerliğini ve güvenilirliğini test etmek üzere yapılan bu çalışmanın sonucunda, envanterin kullanılabilir bir ölçüm aracı olduğunu söyleyebiliriz. Ebeveynlerin oluşturdukları güdusel iklimin bir şekilde sporcu performansına etki ettiği düşünülürse, envanterden elde edilecek bulguların ebeveynlerin çocuklarının spor ortamındaki durumlarına yönelik davranışları ve tutumları hakkında önemli bilgiler sunacağı söylenebilir.

Bu çalışma, spor psikolojisi alanında ebeveynlerin oluşturduğu güdusel iklimin araştırılmasında kullanılacak yeni bir envanterin Türkçe literatüre kazandırılması açısından öneme sahip olmasıyla birlikte, bazı sınırlılıklar içermektedir. Sonuçlar bu örneklem grubu için yeterli psikometrik özellikler ortaya koymuş olsa da, farklı örneklem ve yaş gruplarına yönelik çalışmaların yapılmasına gereksinim vardır. İleriki çalışmalarda örneklem genişliğinin yüksek tutulması daha sağlıklı bilgiler sağlayacaktır. Ebeveyn güdusel iklim ile etkileşimde olan pek çok kavramın (güdülenme, kaygı, stres, benlik saygısı) diğer çalışmalarda ele alınması sporcular için önemli bilgiler sunacaktır.

KAYNAKLAR

1. Alpar R (2001): Spor Bilimlerinde Uygulamalı İstatistik. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
2. Ames C (1992): Achievement goals, motivational climate, and motivational processes. In G. C. Roberts (Ed.), Motivation in Sport and Exercise (pp. 161-176). Champaign, IL: Human Kinetics.
3. Bebetos E, Chatziandreu E, Zetou E, Antoniou P, Karamousalidis, G (2013):

Validation of the "Parental Initiated Motivational Climate-2" questionnaire. A pilot study. *Exerc Soc*, 54, 70-76.

4. Brislin RW (1986): The wording and translation of research instruments. (WJ Lonner ve JW Berry, Der.), *Field Methods in Educational Research* (s. 137-164). Newbury Park, CA: Sage Publications.

5. ağlar E, Kazak etinkalp Z (2013): The Peer Motivational Climate in Youth Sport Questionnaire: Assessment of Psychometric Properties of Turkish Version, *Proc. ISSP 13th World Congress of Sport Psychology*, 21-26 July, Beijing, China.

6. Daşdan Ada, EN, Aşçı, FH, Kazak etinkalp, Z, Altıparmak ME (2012): Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi leği'nin İlköğretim İkinci Kademe ğrencileri İçin Geçerlilik ve Güvenirlik alışması. *Türkiye Klinikleri J Sports Sci*, 4(2):64-70.

7. Erturan İlker AG, Arslan Y, Demirhan G (2009): l motivasyonel iklim leğinin ortaöğretim öğrencileri için geçerlik ve güvenirlik alışması, *H Spor Bilimleri Dergisi*, 20 (1): 6-15.

8. Jowett S, Rhind DJA (2007): The impact of parent-created motivational climate on adolescent athletes' perceptions of physical self-concept. *J Stud Sports Athl Educ*, 1; 3.

9. Lavoı NM, Stellino MB (2008): The relation between perceived parent-created sport climate and competitive male youth hockey players' good and poor sport behaviors. *J Psychol*, 142(5): 471-95.

10. Meydan CH, şeşen H (2011). *Yapısal Eşitlik Modellemesi (AMOS Uygulamaları)*. Detay Yayıncılık, Ankara.

11. Munro BH (2005). *Statistical Methods For Health Care Research*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins. p.351-76.

12. Nicholls JG (1989): *The competitive ethos and democratic education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

13. Nicholls JG (1984): Achievement motivation: Concepts of ability, subjective experience, task choice and performance. *Psychol Rev*, 91, 329-346.

14. Ntoumanis N, Vazou S (2005): Peer motivational climate in youth sport: Measurement development and validation. *J Sport Exerc Psychol*, 27, 432-455.

15. O'Rourke DJ, Smith RE, Smoll FL, Sean P (2013): Cumming Parent-initiated Motivational Climate and Young Athletes'

Intrinsic-Extrinsic Motivation: Cross-sectional and Longitudinal Relations. *J Child Adolesc Behav*, 1-2.

16. O'Rourke D, Smith R, Smoll F, Cumming S (2014): Relations of parent- and coach-initiated motivational climates to young athletes' self-esteem, performance anxiety, and autonomous motivation: who is more influential? *J Appl Sport Psychol*, 26, 395-408.

17. Ortega Á, Sicilia Á, Gonzalez-Cutre D (2013): Preliminary validation of the Parent-Initiated Motivational Climate Questionnaire-2 (PIMCQ-2). *Rev Latinoam Psicol*, 45 (1), 35-45.

18. Papaıoannou A, (1994): Development of a questionnaire to measure achievement orientation in physical education. *Res Q Exerc Sport*, 65, 11-20.

19. Roberts GC, Ommundsen Y (1996): Effect of goal orientation on achievement beliefs, cognition and strategies in team sport. *Scand J Med Sci Sports*, 6, 46-56.

20. Roberts GC, Treasure DC, Balague G (1998): Achievement goals in sport, the development and validation of the Perception of Success Questionnaire. *J Sports Sci*, 16, 337-347.

21. Santana P, Figueiras T, Dias C, Cortesal N, Brustad R, Fonseca AM (2010): Propriedades psicométricas e estrutura factorial da verso portuguesa do Parent-Initiated Motivational Climate Questionnaire-2 (PIMCQ-2p). *Rev Port Cien Desp*, 10 (2), 47-61.

22. Schermelleh-Engel K, Moosbrugger H, Mller H (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8, 23-74.

23. Shaw D, Gorely T, Corban R (2005): *Sport and exercise psychology*. Oxon, UK: BIOS Scientific Publishers.

24. Smer N (2000): Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.

25. şimşek F (2007): *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş (Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları)*. Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık.

26. Tabachnik BG, Fidell LS (1989): *Using Multivariate Statistics*. (2. Ed.). Newyork: Harper & Row.

27. Toros T (2001): Elit ve elit olmayan erkek basketbolcularda hedef ynelimi, güdüsel iklim ve hedeflerin zgnlk glk derecesi özelliklerinin yaşam doyumuna etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstits.

28. Treasure DC (2001): Enhancing young people's motivation in youth sport: an achievement goal approach, in G. C. Roberts, Ed., *Advances in Motivation in Sport and Exercise*, pp. 79-100, Human Kinetics, Champaign, Ill, USA.

29. Vesković A, Valdevit Z, Đorđević-Nikić M (2013): Goal Orientation and Perception of Motivational Climate Initiated by Parents of Female Handball Players of Different Competition Levels. *FU Phys Ed Sport*, 11 (3), 337-345

30. Walling MD, Duda JL, Chi L, (1993): The perceived motivational climate in sport questionnaire: construct and predicative validity. *J Sport Exerc Psychol*, 15, 172-183.

31. White SA (1996): Goal orientation and perceptions of the motivational climate initiated by parents. *Pediatr Exerc Sci*, 8, 122-129.

32. White SA, Duda JL, Hart S (1992): An Exploratory Examination of the Parent-Initiated Motivational Climate Questionnaire. *Percept Mot Skills*, 75, 875-880.

33. White SA, Duda JL (1993): The relationship between goal orientation and parent-initiated motivational climate among children learning a physical skill. In Paper presented at the 8th world meeting for the International Society for Sports, Psychology, Lisbon, Portugal.

34. White SA (1998): Adolescent goal profiles, perceptions of the parent-initiated motivational climate and competitive trait anxiety. *Sport Psychol*, 12, 16-32.